

УДК 141.319.8

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ
ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ****Оксана Кірієнко**

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки,
вул. Університетська 1, 79000, Львів, Україна
e-mail: kyryenko@ukr.net*

Розглянуто особливості феномену політичної ідентичності в контексті модерних і постмодерних аспектів розвитку. Вивчено сутність явища з позиції різних методологічних напрямів, зокрема, примордіалізму, есенціалізму та конструктивізму. Досліджено процесуальну якість ідентичності – ідентифікацію крізь призму глобалізаційних трансформацій на ринку символічних капіталів.

Ключові слова: ідентичність, конструктивізм, есенціалізм, символічний інтеракціонізм, інтерналізація, екстерналізація, об'єктивація.

Дискусії щодо сутності феномену ідентичності в соціальних і гуманітарних науках широко розгорнулись в останній третині ХХ ст. Провідні філософи та соціальні теоретики у дослідженнях постійно апелюють до цієї категорії. Не стала винятком і політична наука. Осмислюючи соціально-політичні зміни й можливі сценарії майбутнього розвитку світу, вона сьогодні все частіше звертається до категорії «ідентичність», що посідає чільне місце в арсеналі інструментів політичного аналізу.

Мета цієї статті - аналіз сутності феномену політичної ідентичності, історичних та наукових аспектів її розвитку й основних теоретико-методологічних підходів до його розуміння.

Ідентичність ґрунтовно вивчається у працях західних науковців. З-поміж них можемо згадати П. Рікера, А. Макінтайра, З. Баумана, П. Бергера, Т. Лукмана, П. Бурдьє, К. Келхоун, Е. Гофмана. Питання сутності ідентичності, зокрема її політичного виміру розглядають російські вчені Е. Петруційова, О. Попова, Г. Миненков, О. Павлова, І. Тимофеев, Е. Белінська. Серед вітчизняних дослідників підходи до розуміння до зазначеної тематики відображені у працях О. Добржанської, Л. Нагорної, О. Колісника, В. Муравицького, Н. Пашиної, Н.Пелагеші, Л. Угрин та ін.

Більшість науковців дотримуються думки, що дискурс ідентичності є цілком модерним, пов'язуючи його з механізмами, котрі відкривають, репрезентують проблематичність ідентичності. Адже для нас, як наголошує К. Келхоун, набагато важче встановити – «хто ми?», ніж підтримувати ідентичність в рамках нашого життя і домагатися її визнання іншими. [6]. Зв'язок між епохою модерну та спекулятивним зверненням до ідентичності чітко простежує М. Фуко у дослідженнях дисциплінарних практик модерну, що сформували якісно інший, аніж у традиційних суспільствах, тип ідентифікації. Саме ця епоха породила ідею проектування нових, *гідних* людини умов існування і демонтажу колишніх, застарілих порядків. Комуністичний проект «нової людини» – безпосередній наслідок подібних установок. Модерний суб'єкт, згідно з М.

Фуко - продукт виключно владних відносин. Самовизначення індивіда в епоху модерніті, як зазначає З. Бауман, стає обов'язковим і навіть примусовим. [2].

Перехід від модерну до постмодерну ознаменувався зміною уявлень про суб'єкта. Тривалий час панувала саме картезіанська модель суб'єкта, в межах якої індивід претендував на знання істини й можливість побудови раціонального суспільства. Саме такому «суб'єктові» нанесли вирішальний удар Ф. Ніцше та З. Фройд. Адже Ф. Ніцше, радикально відкинувши проблеми класичної моральної та політичної філософії, звільнив самість суб'єкта від правил колективного життя, а З. Фройд помістив у свою чергу, стимули до повної реалізації самості у людську психіку і пов'язав історію цивілізації з їхнім витісненням. На подібному тлі Г. Зіммер та Дж. Г. Мід звертаються до способів формування ідентичності в рамках соціальної взаємодії, намагаючись концептуалізувати варіанти самоформування в різних соціальних контекстах. Отже, на першому плані постає соціально сконструйована природа ідентичності, що уже не опирається на існування певної сталої та раціональної «сутності» людської природи [6].

Перехід до постмодерну вносить суттєві корективи до розуміння феномену ідентичності. Постмодернізм відкриває простір для радикальної рефлексивності в сучасних культурних трансформаціях, відображаючи проблемність явища у зв'язку зі складністю та нестійкістю. Демонстрація того, що наша мова і соціальне знання містять приховані сліди боротьби за владу і ніщо соціальне не є даним від природи, становить важливий вимір аналізу практик конструювання ідентичності. Руйнування «великого нарративу» Ж.-Ф. Ліотара (тобто єдиної мовної гри модерну) приводить до появи безлічі мовних ігор, котрі конституують соціальний зв'язок і задають множинність ідентичностей. З іншого - маємо позицію Ж. Бодріара, центральним положенням теорії якого є поняття «симулякр». Категорія «соціального», за його словами, з'являється внаслідок виникнення різних символічних порядків, у такий спосіб постаючи «симуляцією», породженою інформаційними технологіями, і не має власної автономії, будучи світом знаків та симулякрів. У такому контексті ідентичність – це певний тип симулякру [8].

Слово «ідентичність» має латинське коріння *idem* (той самий), що означає структуру речей, котрі залишаються незмінними у випадку різних трансформацій; це також – одиничне буття індивіда – дії, досвід, бажання, тобто «самість» (*self*). Окрім того, термін розглядає відношення індивіда до самого себе, але в контексті його відношень до інших, соціокультурного життя і темпоральності.

Існує декілька підходів до інтерпретації поняття «ідентичність» (доцільно враховувати, що подібне використання залежить від контексту і теоретичної традиції) це – ідентичність як:

- основа соціальної чи політичної дії; подібне трактування часто протиставляється «інтересу» в рамках зусиль виявити та пояснити не інструментальні способи соціальної та політичної дії, тобто ті, які не визначаються лише конкретною ситуацією. У цьому випадку маємо протиставлення універсалізму та партикуляризму;
- особливий колективний феномен, що означає фундаментальну і закономірну схожість членів певної групи або соціальної категорії; подібне бачення може трактуватися об'єктивно з погляду есенціалізму (схожість сама собою) або ж суб'єктивно (подібність, яка сприймається та переживається). Отже, передбачається, що схожість виявляє себе у солідарності, загальних диспозиціях, свідомості чи колективній дії; такий підхід характерний для теорій соціальних рухів, гендеру і раси, етнічності й націоналізму;

– фундаментальна сторона (індивідуальної або колективної) «особистості» чи як глибока, базисна, стійка умова соціального буття, що відрізняється від поверхневих та випадкових атрибутів самості й розуміється як щось цінне, котре підтримується та культивується;

– продукт соціальної чи політичної дії; тут акцентується на виявленні процесуальних та інтерактивних моментів колективної солідарності й самоусвідомлення, що уможлиблюють колективну дію. Особливо широко цей підхід представлений в літературі про «нові соціальні рухи»;

– динамічний продукт численних і конкуруючих дискурсів, який має нестійкий і фрагментований характер; такий підхід характерний для постмодерної літератури [6].

Введення терміна «ідентичність» у соціальний аналіз і початок його поширення в суспільно-політичних науках і публічному дискурсі відбулося у США в 60-х роках ХХ ст. У цей період він викликав широкий резонанс, швидко долаючи дисциплінарні та національні кордони, утверджуючись у журналістському, а також академічному лексиконі, пронизуючи мову соціального і політичного аналізу, а також соціальної та політичної практики. Особливе значення мали звернення до проблематики «масового суспільства» у 50-х роках і молодіжні бунти 60-х років, утвердження у 80-х р. у соціальній науці й практиці «трьох китів» дослідження – раси, класу та гендеру. Один із основних напрямів аналізу ідентичності був пов'язаний із працями американського психолога Е. Еріксона. Однак, поняття ідентифікації вперше з'являється у психоаналітичному контексті (З.Фрейд) і пов'язується із етнічністю, з одного боку, та соціологічними теоріями ролей і референтних груп – з іншого [9].

У контексті аналізу феномену ідентичності використовують три основні методологічні підходи: примордіалізм, есенціалізм і конструктивізм.

Примордіалізм виходить з того, що риси ідентичності (наприклад, етнічної чи національної) є даними, незмінними і традиційними. Проблема полягає лише у необхідності їхньої підтримки кожним новим поколінням. Примордіалізм розподіляють на декілька типів – біологічний (кровна спорідненість як основа соціальності), культурний (природність конкретної культури), релігійний (концепція «обраного народу»). Особливо яскраво примордіалізм простежується в рамках теорій, пов'язаних із націоналізмом.

Есенціалізм – методологічний напрям, близький до примордіалізму. Головний принцип есенціалізму полягає в існуванні певної сутності (есенції), наприклад, долі, призначення, природи людини, котрі й визначають конкретні ідентичності. Подібні сутності є постійними і незмінними, відмова від їхнього дотримання провокує появу соціальних проблем. Фактично есенціалістським є класичний раціоналізм. Ідеалом есенціалізму виступає повна статика, після досягнення відповідності між соціальним життям та його сутністю (ідеєю).

Соціальний конструктивізм разом із теорією соціальних ролей. Соціологічний аналіз ролей був суттєвим кроком вперед через визнання факту конструювання самості в соціальному житті. Головний принцип конструктивізму базується на автономності соціального актора і його здатності творчо інтерпретувати культурні цінності і норми, враховуючи те, що світ ніколи не є цілком закритим і детермінованим завжди залишається простір для нових інтерпретацій і перетворень. Кожна «реальність» – результат конструктивістської діяльності та інтерпретації [6]. При цьому важливою є тенденція культури, що порушує будь-який інституціональний порядок – так зване радикальне уявне означування (К. Касторіадіс) чи «робота уяви» (А. Аппадурі). Йдеться

про наявність у середині культурної моделі суспільства творчого потенціалу, що не зводиться до існуючого соціального порядку. Завдяки роботі уяви кожне суспільство містить у собі образ альтернативного порядку, це і відображається в автономії та конструктивістській спрямованості діяльності. Отже, з позиції конструктивізму, – будь-що сутнісне й основоположне є лише результатом соціального взаємообміну. Теорії спростовуються не через невідповідність чомусь, що означається як «реальне», але в межах конвенцій, які існують всередині певних анклавів значень [8].

Конструктивізм відмовляється від теоретичного схематизму й ідеологічних спекуляцій, адже базовим моментом виступає реальна феноменологія соціальних процесів та інструментальні рішення. Так, П. Бергер і Т. Лукман звертають увагу, що соціальні структури є продуктами людської діяльності: (суб'єктивні) значення, котрі індивід формує і проєктує на світ, піддаються інституціоналізації та перетворюються на (об'єктивні) соціальні структури, які стають джерелом систем значень. Аналіз у такий спосіб скеровується на практики соціальних агентів, у процесі котрих у кінцевому підсумку і створюються якісно нові соціальні структури (інститути) [3, с. 41-43].

Як уже зазначалось, поняття ідентичність вперше застосовує З. Фройд, однак не термінологічно, а концептуально, оскільки головна ідея психоаналізу зводиться до пошуку самості прихованої навіть від самого індивіда. Проте, як особливий соціально-культурний феномен ідентичність вперше дослідив американський психолог Е. Еріксон на основі використання психоаналітичного, філософського та соціологічного підходів, це й утвердило міждисциплінарний статус поняття. Аналізуючи індивідуальну ідентичність, вводить у науковий обіг термін «его-ідентичність» і «криза ідентичності», вирізняючи три основні аспекти розгляду поняття – відчуття ідентичності, процес її формування та ідентичність як конфігурація результату цього процесу.

Згідно з положеннями його теорії, необхідно виокремлювати особистісну (індивідуальну) та колективну ідентичності. Також чітко простежується думка: ідентичність охоплює взаємодію між внутрішнім розвитком окремого індивіда і розвитком почуття індивідуальності внаслідок взаємодії зі суспільством, під час якої відбувається інтерналізація культурних норм, засвоєння статусів та програвання ролей. При цьому зауважимо, що ідентичність Е. Еріксон розглядав у контексті вивчення національного характеру [9, с. 13–15].

Основу сучасного розуміння ідентичності заклали дослідження взаємодії «Я – Інший», насамперед у рамках символічного інтеракціонізму та соціальної феноменології. Вагоме значення тут мали роботи Дж. Г. Міда, що стосуються дослідження «самості» – *self* (не вживає поняття ідентичність, проте в перекладі ідентичність і самість виступають тотожними категоріями). З його точки зору, ідентичність є соціальним утворенням: індивід, завдяки розуму формує (бачить) себе таким, яким бачать його Інші. Переймаючи роль Іншого, індивід дивиться на себе очима іншої людини, що виявляє комунікативний характер ідентичності: ідентичність та інтеракція постійно переходять одна в одну.

В межах символічного інтеракціонізму сам термін «ідентичність» використовується в роботах І. Гофмана та П. Бергера. І. Гофман працював над так званою драматургічною версією символічного інтеракціонізму. Вчений виходить із розуміння світу як одного колосального театру, в якому людина повинна програвати різні уявлення не лише для різних груп у відповідності із їх вимогами та очікуваннями, а й у відповідності з власним вибором певних інституціоналізованих ролей та якістю їх виконання [8].

Практично від початку у соціальній теорії центральне місце посідала дилема об'єктивного і суб'єктивного, котра сформульована у питанні: що є джерелом соціальної дії – особистість як суб'єктивне начало чи суспільство як об'єктивний фактор? Таким чином, відмінність психологічного (Е. Еріксон) та соціологічного підходів (П. Бергер, І. Гофман) полягає у відповіді на запитання: як розуміється ідентичність? – як щось внутрішнє, що є сталим при зовнішніх змінах, чи як щось запропоноване і змінне у відповідності із зовнішніми обставинами.

Працюючи в рамках фрейдівської традиції, Еріксон стверджував, що ідентичність – компонент «розміщений» в глибокій психічній структурі індивіда. Вона формується і змінюється в ході взаємодії особистості зі середовищем, але зміни і кризи трапляються саме у внутрішньому світі. Фактично, в основі цієї позиції лежить принцип примордіалізму.

В межах соціологічного підходу ідентичність розглядається виключно як артефакт взаємодії між індивідом і суспільством – це істотним чином проблема іменування, з якою пов'язується його поведінка. За П. Бергером, ідентичність соціальна за походженням і соціально підтримується, а відтак – особистість не є стійким попередньо даним об'єктом.

Отже, Е. Еріксон наполягає на тому, що ідентичність залишається постійною, незалежно від змін, пережитих під час проходження стадій життєвого циклу; натомість інтеракціоністи говорять про певну динамічну послідовність ідентичностей, засвоєваних відповідно до вимог різних соціальних ситуацій. Для прихильників Еріксона / примордіалістів ідентичність є глибокою, внутрішньою та постійною структурою, для конструктивістів – поверхневим, зовнішнім феноменом [6].

За П. Бергером та Т. Лукманом ідентичність – продукт зовнішніх і внутрішніх типізацій. Зовнішня типізація зараховує індивідів до представників певних груп, внутрішня – це інтерналізація і суб'єктивне переживання того типу, до якого відносить індивіда оточення, причому суб'єктивно пережита ідентичність не завжди може збігатись із приписуваною ззовні. Соціальна (і політична) ідентичність, таким чином, виступає частиною Я-концепції і витікає зі знання індивіда своєї приналежності до групи та емоційного переживання притаманних групі цінностей.

Загалом, П. Бергер і Т. Лукман вивчаючи проблему ідентичності й ідентифікацій у зв'язку із теорією первинних (прімарних) та вторинних (секундарних) інститутів, демонструють, що в процесі соціалізації відбувається і ототожнення/ідентифікація з єдиною можливим світом «важливих Інших», а згодом узагальнених «Інших» і створенням/виникненням симетрії між суб'єктивною та об'єктивною реальністю «Я», як результатом процесів інтерналізації, екстерналізації та об'єктивації, що відбуваються через посередництво мережі соціально-політичних інститутів.

Вони пояснюють: у дійсності ідентичність об'єктивно визначається як місце у певному конкретному світі і суб'єктивно може бути прийнята лише одночасно із цим світом. Тобто всі ідентифікації відбуваються у межах, котрі визначають соціальний світ. Отримати ідентичність означає отримати визначене місце у визначеному соціальному світі [3, с. 46-50].

Одночасно з'являється і критика надмірного інтересу до феномену ідентичності та аргументи, щодо перетворення самого поняття на кліше. Знаковою у цій області є стаття Р. Брубейкера і Ф. Купера, де розглядається відмінність між практичними та аналітичними категоріями. Під практичними автори розуміють категорії буденного соціального досвіду, що розвиваються і застосовуються у повсякденному житті

соціальними акторами, на протигагу категоріям, що використовуються соціальними аналітиками і є віддаленішими від досвіду. Ідентичність як поняття є одночасно і практичною і аналітичною категорією. Автори вважають, що в сенсі практичному ця категорія є важливою і широко використовується для орієнтації у повсякденному житті. Але подібне значення не обов'язково вимагає використання поняття як категорії аналізу, оскільки феномен має здатність до реіфікації, таким чином перетворюючи суб'єктивну конструкцію на непорушний об'єктивний факт (подібний механізм вони вбачають в основі расизму). Автори підкреслюють необхідність уникнення ненавмисного відтворення або посилення подібної реіфікації, що є результатом некритичного застосування категорій практиці в якості категорій аналізу [10].

Варто звернути увагу ще на один момент, адже сьогодні, в ситуації світу, що глобалізується, головний акцент і в теоретичному і політико-практичному плані зміщується від уже готових ідентичностей до процесів ідентифікації, котрі прийнятніші для сучасних реалій (так звана концепція слабкої ідентичності). Важливим аспектом ідентичності виступає її процесуальна сутність, а, відповідно, завдяки тому, що соціальній і політичній також ідентичності концептуалізуються поняттям процесу, можемо уникнути гострого розриву між діяльністю та структурою. За словами З. Баумана сам процес ідентифікації завжди є незавершеною відкритою, направленою у майбутнє діяльністю, в яку ми всі чи з необхідності чи за власним бажанням є включеними. Новий тип мультикультурної людини – це тип, що не вкорінений у певній культурі і має здатність змінювати власну ідентичність і властивості з метою функціонування між культурами [1].

Ще раз повертаючись до П. Бергера та Т. Лукмана, підкреслимо: ідентичність є конкретно обумовленою інтерпретацією та реалізацією соціального запасу знань в рамках практик уяви. Причетність до цього запасу структурує індивідів в соціальному просторі, формуючи відповідне поведження із ними та типи взаємодії. Соціальний запас знання включає знання ситуації суб'єкта та її меж, надаючи схеми типізації, необхідні для більшості щоденних справ повсякденного життя – типізації людей, досвіду і подій, і соціальних, і природних. Ці знання не викликають жодних сумнівів допоки успішно сприяють вирішенню проблем. Однак, коли руйнуються принципи конституювання подібного запасу, суспільство стає хаотичним, типізації та вихідні з них перспективи вступають в конфлікт. Саме подібний механізм є характерним для соціальної трансформації – різні суб'єкти виходять з різних запасів знання [3, с. 52].

Тому, розмірковуючи про ідентичність, необхідно рухатись від суто абстрактного розбору проблеми до реальних практик. У цьому контексті особливо значущими для аналізу практик ідентифікації є ідеї П. Бурдьє, де, власне, теорія соціального конструювання реальності набирає форми «символічного конструктивізму». П. Бурдьє виявляє, що реальність, повсякденний світ – не «грати» заборон і правил, а сукупність практик, де діючі агенти керуються не зовнішніми правилами і свідомим розрахунком, а практичними стратегіями, що структурують соціальний простір. Необхідно тільки зрозуміти і пояснити принцип, що їх породжує. Проблема полягала в пошуку балансу між свободою та наказом, відтворенням старого та появою нового, що і подано як механізм набуття ідентичності. Отже, ідентичність не обирається довільно, але і не є наслідком жорсткого дотримання приписів, породжена саме практикою постає структурою, яка структурує.

Ці процеси П. Бурдьє інтерпретує у вигляді боротьби символічних капіталів усередині конкретних соціальних полів. У процесі такої «боротьби» набувається (і

нав'язується) певний символічний капітал, який в кінцевому рахунку і виявляється своєрідною візуалізацією ідентичності. Процес формування ідентичності стає ринком. Символічні сутічки і символічне насильство приймають форму класифікаційних конфліктів, в яких ворогуючі угруповання намагаються нав'язати як єдино легітимний власний погляд на світ та відповідні класифікаційні схеми.

Отже, реальність ідентичності – це реальність відмінностей, а процес ідентифікації є процесом розрізнення. Розрізнення вписане в структуру самого соціального простору, оскільки сприймається відповідно до категорій, погоджених цією структурою. Символічний капітал – інша назва розрізнення. Розрізнення постає як символічні трансформації фактичних розходжень і, ширше – ранги, порядки, градації або ж інші символічні ієрархії становлять продуктом застосування схем побудови [4].

Отже, сьогодні ідентичність як наукова категорія набула надзвичайної популярності. З. Бауман, досліджуючи причини різкого зростання інтересу до феномену ідентичності, підкреслює, що йдеться не просто про розвиток ще одного поля дослідження – ідентичність стає тією призмою, крізь яку розглядаються, оцінюються та вивчаються особливості сучасного життя. Відтак, необхідне виявлення «емпіричних підстав» та «структурного коріння» цього інтересу, що красномовніше характеризує теперішній стан суспільства, аніж відомі концептуальні та аналітичні результати його осмислення [1].

Інтерес до проблем самості був породжений проектами модерну, тому перехід до постмодерну вносить фундаментальні зміни стосовно їхнього розуміння. Постмодернізм відкриває простір для радикальної рефлексивності в сучасних культурних трансформаціях, відображаючи проблемність ідентичності в силу її складності та нестійкості. Важливим виміром аналізу практик конструювання ідентичності є демонстрація того, що наша мова та соціальне знання містять приховані сліди боротьби за владу, і ніщо соціальне не є даним від природи.

Існує декілька варіантів використання поняття «ідентичність», що залежить від контексту та наукової традиції. Відповідно вона постає як основа соціальної чи політичної дії, або ж її продукт, як особливий колективний феномен, що означає фундаментальну і закономірну схожість членів певної групи, або ж як глибока, базисна, стійка умова соціального буття чи, зрештою, динамічний продукт численних і конкуруючих дискурсів.

У статті розглянуто декілька теоретико-методологічних підходів до розуміння явища: примордіалізм та есенціалізм виходить із необхідності існування певної сутності (есенції), наприклад, долі, призначення, природи людини, кровної спорідненості та ін., що і визначають конкретні ідентичності, подібні сутності є постійними і незмінними, відмова від слідування їм провокує появу соціальних проблем; з позиції конструктивізму – будь-що сутнісне та основоположне є лише результатом соціального взаємообміну, таким чином головний принцип полягає у автономності соціального актора і його здатності творчо інтерпретувати культурні цінності і норми, враховуючи те, що світ ніколи не є цілком детермінованим.

Суттєві корективи у способи та можливості вивчення явища вносить глобалізація, адже головний акцент зміщується від уже готових ідентичностей на сам процес ідентифікації.

Список використаної літератури

1. Бауман З. Индивидуализированное общество / Зигмунт Бауман; пер. с англ. – М. : «Логос», 2005. – 390 с.
2. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевності/ Зигмунт Бауман; пер. з англ. – К. : «Критика», 2013. – 176 с.
3. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М.: «Медиум», 1995. – 323 с.
4. Бурдые П. Люди с историями, люди без историй [Электронный ресурс] / П. Бурдые Р. Шартье // Новое литературное обозрение. – 2003. – № 60. – Режим доступа: <http://www.nlo.magazine.ru.pdf> – Назва з екрану
5. Гофман И. 2000: Стигма: Заметки об управлении испорченной идентичностью [Электронный ресурс] // Русский социологический форум. – 2000. – № 1–4. – Режим доступа: <http://www.sociology.ru/forum/ogl3-4-2000.html> – Назва з екрану
6. Миненков Г. Концепт идентичности: перспективы определения / Г. Миненков [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.belintellectuals.com/discussions/?id=74> – Назва з екрану
7. Павлова О. Идентичность: история формирования взглядов и ее структурные особенности / О. Павлова [Электронный ресурс] – Режим доступа: (<http://pavolga.narod.ru/identity.html>) – Назва з екрану
8. Петруцийова Е. По следам человеческой идентичности / Е. Петруцийова // Мысль. Санкт-Петербургское философское общество – 2010. – Вып. 10. – С. 103–112 .
9. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Э. Эриксон. – М. : Прогресс, 1996. – 300с.
10. Brubaker R. Beyond «Identity» / R. Brubaker, F. Cooper // Theory and Society. – 2000. – Vol. 29 (1).

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ
ФЕНОМЕНА ПОЛИТИЧЕСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ****Оксана Кириенко**

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
философский факультет, кафедра теории и истории политической науки,
ул. Университетская 1, 79000, Украина
e-mail: kyryenko@ukr.net*

Рассмотрены особенности феномена политической идентичности в контексте современных и постмодернистских аспектов развития. Изучено сущность явления с позиции различных методологических направлений, в частности, примордиализма, эссенциализма и конструктивизма. Исследовано процессуальное качество идентичности - идентификацию, сквозь призму глобализационных трансформаций на рынке символических капиталов.

Ключевые слова: идентичность, конструктивизм, эссенциализм, символический интеракционизм, интернализация, экстернализация, объективация.

**THEORETICAL ASPECTS OF RESEARCH PHENOMENON OF POLITICAL
IDENTITY****Oksana Kiriienko**

*Ivan Franko National University of Lviv
Faculty of Philosophy, Department of Theory and History of Political Science,
University st., 1, 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: kyryenko@ukr.net*

It was found the features of the phenomenon of political identity in the context of modern and postmodern aspects of development. The nature of the phenomenon from the standpoint of different methodological areas, including primordialism, essentialism and constructivism have been investigated. The procedural quality identity - identification, in the light of globalization on the market transformation of symbolic capital have been explored also.

Keywords: identity, constructivism, essentialism, symbolic interaktsionizm, internalization, externalization, objectification.